

DAVČNA OBRAVNAVA ODŠKODNINE ZA IZGUBLJENI DOHODEK

Pojasnilo DURS, št. 4210-150/2008, 6. 6. 2008 (dopolnjeno 12. 9. 2008)

***V obravnavanem primeru zavarovalnica izplačuje fizični osebi odškodnino za izgubljeni dohodek iz delovnega razmerja oziroma odškodnino za izgubljeni dohodek iz dejavnosti. Pravna podlaga za izplačilo teh odškodnin je zavarovalna pogodba. Izplačilo odškodnine iz zavarovalne pogodbe je bilo v nekaterih primerih doseženo s sodno odločbo ali izvensodno poravnavo. Pri tem so se zavarovalnici postavila naslednja vprašanja:*¹**

1. Fizični osebi rezidentu ali nerezidentu izplačamo odškodnino za izgubljeni dohodek iz delovnega razmerja (na podlagi sodne odločbe ali pa izvensodne poravnave) v enkratnem znesku za več mesecev skupaj. Izplačilo je v letu 2008 in se nanaša na izgubljeni dohodek v letu 2008:
 - Ali se obračuna in plača akontacija dohodnine v višini 25 % od celotnega zneska odškodnine (REK-2, šifra 1820 Ostali drugi dohodki)?
 - Ali se obračuna in izplača akontacija dohodnine na kakšen drug način?
2. Fizični osebi rezidentu ali nerezidentu izplačamo odškodnino za izgubljeni dohodek iz delovnega razmerja (na podlagi sodne odločbe ali izvensodne poravnave) v enkratnem znesku za več mesecev ali več let. Izplačilo je opravljeno v letu 2008, nanaša pa se na izgubljen dohodek v preteklih letih:
 - Ali obračunamo in izplačamo akontacijo dohodnine v višini 25 % od celotnega zneska odškodnine (REK-2, šifra 1820 Ostali drugi dohodki)?
 - Ali obračunamo in izplačamo akontacijo dohodnine na kakšen drug način?
3. Fizični osebi rezidentu ali nerezidentu izplačamo odškodnino za izgubljeni dohodek iz delovnega razmerja – kapitalizirana renta za več let vnaprej. Izplačilo je v letu 2008 in se nanaša na izgubljen dohodek v prihodnjih letih:
 - Ali se obračuna in izplača akontacija dohodnine v višini 25 % od celotnega zneska (REK-2, šifra 1820 Ostali drugi dohodki)?
 - Ali obračunamo in izplačamo akontacijo dohodnine na kakšen drugi način?
4. Kako se davčno obravnavajo izplačila za izgubljen dohodek v primeru samostojnega podjetnika posameznika, ki še posluje in kako v primeru, če prejme odškodnino za izgubljeni dohodek, ko ne posluje več?

V nadaljevanju odgovarjamo na postavljena vprašanja:

Splošna pojasnila, ki se nanašajo na vsa postavljena vprašanja

Uvodoma pojasnjujemo, da so v obdavčitev zajeti vsi dohodki fizične osebe, ne glede na vrsto, razen tistih, ki so v zakonu posebej navedeni kot oproščeni dohodki oziroma se sploh ne štejejo za dohodek po tem zakonu. Med slednjimi ni odškodnin za izgubljeni dohodek, kar pomeni, da se od njih dohodnina plača, ker niso izvzete iz obdavčitve po 5. točki 27. člena* Zakona o dohodnini – ZDoh-2 (Uradni list RS, št. 117/06, 10/08). Pri tem je potrebno poudariti, da je davčna obravnavo dohodka fizične osebe, opredeljenega kot odškodnina, odvisna od njegove vsebine. To pomeni, da se odškodnina za izgubljeni zaslužek, davčno obravnavajo enako, kot bi se obravnaval izgubljeni zaslužek, kot npr. dohodek iz zaposlitve, dohodek iz dejavnosti. Ne glede na povedano, se po 1. točki 30. člena ZDoh-2 dohodnine ne plača od zamudnih obresti, izplačanih na podlagi sodne ali upravne odločbe. Za zamudne obresti po tej točki se štejejo tudi zamudne obresti, izplačane na podlagi sodne ali izvensodne poravnave ali poravnave v upravnem postopku, ki ni sklenjena zaradi prikritja pravega namena strank, pod pogojem, da ne presegajo zneska zamudnih obresti, ki bi jih v podobnem primeru določilo sodišče oziroma upravni organ.

V zvezi z vprašanjem, kako se davčno obravnavajo navedene odškodnine, v primeru, če so izplačane rezidentu oziroma nerezidentu, je potrebno izhajati iz določbe 5. člena ZDoh-2. V skladu s tem členom so rezidenti zavezani za plačilo dohodnine od vseh dohodkov, ki imajo vir v Sloveniji, in od vseh dohodkov, ki imajo vir izven Slovenije. Nerezidenti pa so zavezani za plačilo dohodnine od vseh dohodkov, ki imajo vir v Sloveniji. V členih od 8 do 14 ZDoh-2 so natančno določena pravila, po katerih se določa vir dohodka. V obravnavanem primeru, ko odškodnino za izgubljeni dohodek izplačuje slovenska zavarovalnica, je vir dohodka v Sloveniji, kar pomeni, da se akontacija dohodnine od navedenega dohodka izračuna, odtegne in plača v Sloveniji. Kdaj se šteje, da je dohodek dosežen ureja člen 15 ZDoh-2. V skladu s tem členom se, ne glede na to, na katero obdobje se odškodnina za izgubljeni dohodek nanaša, šteje, da je dohodek prejet, ko je izplačan fizični osebi ali je kako drugače dan na razpolago fizični osebi.

Odgovor na 1., 2. in 3. vprašanje:

Glede na to, da gre v obravnavanem primeru za odškodnino za izgubljeni dohodek iz delovnega razmerja, se navedena odškodnina po ZDoh-2 obravnava kot dohodek iz zaposlitve. Akontacijo dohodnine od dohodka iz zaposlitve izračuna zavarovalnica, ki velja za plačnika davka, kot davčni odtegljaj v obračunu davčnega odtegljaja (REK-1), ki je Priloga 2 Pravilnika o obrazcih za obračun davčnih odtegljajev ter o načinu in rokih predložitve obrazcev davčnemu organu (Uradni list RS, št. 138/06). Ob tem pripominjamo, da se navedeni pravilnik uporablja do 30. junija 2008, od 1. julija dalje pa se uporablja Pravilnik o vsebini in obliki obračuna davčnih odtegljajev ter o načinu predložitve davčnemu organu (Uradni list RS, št. 37/08). Skladno z novim pravilnikom plačniki davka na dan izplačila dohodka davčnemu organu predložijo obračun davčnih odtegljajev, ki je sestavljen iz:

1. zbirnih podatkov (v bistvu gre za podatke, ki so v veljavnem sistemu predpisani z obrazci REK) ter iz
2. individualnih podatkov po posameznih davčnih zavezancih – fizičnih osebah.

Akontacija dohodnine od odškodnine za izgubljeni dohodek iz zaposlitve, se obračuna in plača po stopnji 25 %, v skladu z določbo šestega odstavka 127. člena ZDoh-2. Po navedeni določbi, se v primeru, če delodajalec** ni glavni delodajalec zaposlenega, akontacija dohodnine od dohodka iz delovnega razmerja izračuna po stopnji 25 % od davčne osnove iz pravega odstavka tega člena in brez upoštevanja olajšav po tretjem odstavku tega člena. Po določbi 127. člena ZDoh-2 je glavni delodajalec oseba, pri kateri zavezanec dosega pretežni del svojega dohodka iz delovnega razmerja. Oseba, pri kateri zavezanec dosega dohodek iz delovnega razmerja, ki ne predstavlja pretežnega dela njegovih tovrstnih dohodkov, pa se v smislu ZDoh-2 šteje za njegovega drugega delodajalca.

Glede na to, da v obravnavanem primeru zavarovalnica, ki izplača odškodnino za izgubljeni dohodek iz delovnega razmerja, ni delodajalec tega delojemalca **oziroma je podlaga za to izplačilo zavarovalna pogodba¹**, od tako izplačanega prejemka v skladu z veljavnimi določbami Zakona o prispevkih za socialno varnost – ZPSV (Uradni list RS, št. 5/96, 18/96, 34/96, 87/97, 3/98, 106/99, 81/00 in 97/01), ne nastane obveznost obračuna in plačila prispevkov za socialno varnost.

Ker gre v nekaterih primerih za dohodek iz delovnega razmerja, ki ga je zavezanec prejel na podlagi sodne odločbe sodišča za preteklo leto ali več preteklih let, je potrebno pri tem upoštevati določbo prvega odstavka 120. člena*** ZDoh-2, ki ureja povprečenje. To pravilo se sicer ne upošteva pri samem izračunu akontacije dohodnine od dohodka iz zaposlitve, se pa upošteva pri letni odmeri dohodnine, na podlagi podatkov, ki jih posreduje izplačevalec v skladu s pravilnikom o dostavi podatkov za odmero dohodnine,

ki ga objavi minister pristojen za finance, za posamezno davčno leto. Od 1. julija dalje pa bo moral izplačevalec že v obračunu davčnega odtegljaja (REK-1) označiti, da gre za izplačan dohodek po sodni odločbi za preteklo leto ali več preteklih let, ki se povpreči po prvem odstavku 120. člena ZDoh-2.

Odgovor na 4. vprašanje:

Odškodnina za izgubljeni dohodek, ki ga prejme samostojni podjetnik posameznik, se davčno obravnava kot dohodek iz dejavnosti. Davčna osnova dohodka iz dejavnosti, se po ZDoh-2, ugotavlja na dva načina in sicer:

- na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov ali
- na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov.

V primeru, da navedeno odškodnino prejme samostojni podjetnik posameznik, ki ugotavlja davčno osnovo na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov, se bo odškodnina za izgubljeni dohodek vštevala med prihodke iz dejavnosti, akontacijo dohodnine od dohodka iz dejavnosti pa bo izračunal samostojni podjetnik posameznik sam v davčnem obračunu.

V drugem primeru, ko navedeno odškodnino prejme samostojni podjetnik posameznik, ki ugotavlja davčno osnovo na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, akontacijo dohodnine izračuna plačnik davka v obračunu davčnega odtegljaja (REK-2), ki je priloga 5 Pravilnika o obrazcih za obračun davčnih odtegljajev ter o načinu in rokih predložitve obrazcev davčnemu organu (Uradni list RS, št. 138/06). Kot je že pojasnjeno v odgovoru na 1., 2. in 3. vprašanje, se ta pravilnik uporablja do 30. 6. 2008, od 1. 7. 2008 dalje pa se začne uporabljati Pravilnik o vsebini in obliki obračuna davčnih odtegljajev ter o načinu predložitve davčnemu organu (Uradni list RS, št. 37/08). Akontacija dohodnine od dohodka iz dejavnosti se, v skladu z določbo šestega odstavka 128. člena ZDoh-2, za zavezanca iz tretjega, četrtega, šestega in sedmega odstavka 48. člena ZDoh-2 izračuna in plača od davčne osnove iz tretjega, četrtega, šestega in sedmega odstavka 48. člena tega zakona po stopnji 25 %. Pri izračunu akontacije se lahko upošteva olajšava iz prvega in drugega odstavka 113. člena**** ZDoh-2, če zavezanec oceni, da bo v davčnem letu izpolnil pogoje za olajšavo.

V primeru, ko je upravičencu izplačana odškodnina **iz zavarovalne pogodbe, dosežene s sodno odločbo ali izvensodno poravnavo**², zaradi izgube dohodka iz dejavnosti, **če je bila ta izdana oziroma izvedena** v času, ko več ne opravlja dejavnosti, se navedena odškodnina obdavči kot drug dohodek v skladu z določbo 11. točke tretjega odstavka 105. člena ZDoh-2. Davčna osnova je doseženi dohodek, od katere se izračuna in plača akontacija dohodnine po stopnji 25 %.

Opomba:

¹ **Z dnem 12. 9. 2008 je bilo pojasnilo dopolnjeno (prvi odstavek in tretji odstavek pri odgovorih na 1., 2. in 3. vprašanje).**

² **Z dnem 31. 1. 2011 je bilo pojasnilo dopolnjeno z besedilom, zapisno z debelim tiskom.**

** Dohodnine se ne plača od odškodnine na podlagi sodbe sodišča zaradi osebnih poškodb (telesnih poškodb, bolezni ali smrti) ali škode na osebnem premoženju, vključno z zamudnimi obrestmi, razen odškodnine, ki predstavlja nadomestilo za izgubljeni dohodek. Med navedene odškodnine je mogoče šteti tudi odškodnine zaradi osebnih poškodb ali poškodovanja osebnega premoženja, izplačane na podlagi sodne ali izvensodne poravnave, ki ni sklenjena zaradi prikritja pravega namena strank, in če*

odškodnina ne presega utemeljenega in razumnega zneska, ki je običajen za odškodnine, izplačane na podlagi sodb sodišča v podobnih primerih.

*** Peti odstavek 35. člena ZDoh-2 določa, da je delodajalec vsaka oseba, ki izplačuje dohodek iz zaposlitve.*

**** Ne glede na drugi odstavek 119. člena tega zakona, se zavezancu, ki je prejel dohodek iz delovnega razmerja na podlagi sodne odločbe za preteklo leto ali več preteklih let (v nadaljnjem besedilu tega odstavka: dohodek iz preteklih let), dohodnina odmeri od neto letne davčne osnove – ki vključuje tudi dohodek iz preteklih let – po posebej izračunani povprečni individualni stopnji zavezanca (v nadaljnjem besedilu: povprečna stopnja). Povprečna stopnja se izračuna ob upoštevanju stopenj dohodnine iz 122. člena tega zakona in letne davčne osnove iz 109. člena tega zakona, ki se zmanjša za 80% davčne osnove od dohodka iz preteklih let ter za zneske olajšav iz 111. člena, prvega in drugega odstavka 112. člena, prvega in drugega odstavka 114. člena in 117. člena tega zakona.*

***** (1) Rezidentu, ki samostojno opravlja specializiran poklic na področju kulturne dejavnosti in je vpisan v razvid samozaposlenih v kulturi, se pod pogojem, da gre za poklic, ki je značilen samo za področje kulturne dejavnosti in pod pogojem, da nima sklenjenega delovnega razmerja in da ne opravlja druge dejavnosti, prizna zmanjšanje davčne osnove od dohodka iz dejavnosti v višini 15 % prihodkov letno, do zneska 25.000 eurov njegovih prihodkov iz dejavnosti v letu, za katero se odmerja dohodnina.*

(2) Rezidentu, ki samostojno opravlja novinarski poklic in je vpisan v razvid samostojnih novinarjev, se pod pogojem, da nima sklenjenega delovnega razmerja in da ne opravlja druge dejavnosti, prizna zmanjšanje davčne osnove od dohodka iz dejavnosti v višini 15 % prihodkov letno, do zneska 25.000 eurov njegovih prihodkov iz dejavnosti v letu, za katero se odmerja dohodnina.